

**حفاظت فنی و بهداشت کار در ساختمان سازمان بین‌المللی کار
بسته آموزشی رایگان، جامع، بین‌المللی، دیجیتال در
مبحث ایمنی و بهداشت کار برای صنعت ساختمان**

جزوه شماره ۴: دیدگاه کارگران

فهرست مندرجات	
۱. مقدمه	
۲. رویکرد اتحادیه کارگری نسبت به ایمنی و بهداشت کار: "کارگران صلاح خود را می‌دانند"	
۳. ساماندهی محل کار امن و سالم	
۴. وظیفه مدیریت برای بهبود شرایط	

۱. مقدمه

برنامه‌های آموزشی که شرح آنها در این مجموعه اسناد با عنوان حفاظت فنی و بهداشت کار ساختمان رفته، توسط سازمان بین‌المللی کار و سازمان بین‌المللی کارگران ساختمانی و درودگران ساختمان (BWI)، با همکاری نویسندگان اصلی جزوه، پرفسور ریچارد نیل، استاد بازنشسته مدیریت ساختمان، و فیونا موری، مدیر حفاظت فنی و بهداشت کار BWI تهیه شده است.

در جزوه دیگر حفاظت فنی و بهداشت کار ساختمان به ذکر دیدگاه‌های بین‌المللی، الزامات مدیریتی، شیوه‌ها و رویه‌ها، و جنبه‌های فنی حفاظت فنی و بهداشت کار در صنعت ساختمان پرداختیم. در این جزوه، کل بستۀ آموزشی با توضیحاتی در مورد حفاظت فنی و بهداشت کار از دیدگاه کارگران تنظیم شده است. فیونا موری، با بیان ماموریت و مشارکت BMI در بهبود حفاظت فنی و بهداشت کار در صنعت ساختمان در سراسر جهان، بیشترین مطالب این جزوه را تحریر کرده است.

"ماموریت ما ترویج توسعه اتحادیه‌های کارگری در بخش مربوطه در سرتاسر جهان و تقویت و ارتقاء حقوق کارگران در راستای توسعه پایدار است"

<http://www.bwint.org>

هدف از این جزوه ارائه مطالب آموزشی قابل انطباق برای اعضای اتحادیه‌های کارگری و کارگران شاغل در فعالیت‌های ساختمانی است که علاقمند به تقویت فعالیت‌های خود بر مبنای بهداشت و ایمنی در کار هستند. محتوای مطالب عمدتاً بر نمایندگان و مسئولان حفاظت فنی و بهداشت کار اتحادیه‌های کارگری هدف‌گذاری شده است و می‌تواند در بحث‌های گروهی کارگران و اعضای اتحادیه مورد استفاده قرار گیرد.

اهداف اصلی این جزوه عبارت است از:

- شناسایی مشکلات اصلی بهداشت و ایمنی در محیط‌های کار
- تدوین رویکرد اتحادیه صنفی یا کارگری در قبال بهداشت و ایمنی کار
- بررسی خطرات در کار
- افزایش مشارکت، آگاهی و حمایت کارگران در زمینه ایمنی و بهداشت کار
- توسعه تشکل اتحادیه کارگری برای ضمانت حذف یا کنترل خطرات توسط کارفرمایان
- بالا بردن اعتماد، دانش و مهارت‌ها

آموزش اتحادیه صنفی در زمینه بهداشت و ایمنی باید:

- ایجاد انگیزه کند
- پویا باشد
- مردمی و دمکراتیک باشد

آموزش باید عمل‌گرا باشد تا:

- به اقدام عملی در محیط کار منجر شود
 - شرایط بهداشت و ایمنی را برای کارگران بهبود بخشد
- تجربه به ما آموخته است که آموزش اتحادیه‌های صنفی باید بر اساس اصول همکاری و اشتراک صورت پذیرد. اینها اصول اولیه دموکراسی اتحادیه صنفی است.
- برای ترویج این فرآیند، هر یک از موضوعات طرح شده در این جزوه برای پشتیبانی از فعالیتهای آموزشی هدف‌گذاری شده است که:

- برای همکاری و بررسی توسط گروه‌های کوچک شرکت‌کنندگان طراحی می‌شوند
- هدف‌هایی را دنبال می‌کند که نتیجه مورد نظر از کار را توضیح می‌دهد
- تکلیفی دارد که وظیفه گروه کوچک را تبیین می‌کند
- به گروه‌ها امکان گزارش‌دهی، مقایسه نظرات، و دستیابی به نتایج را می‌دهد

این جزوه در سه بخش اصلی تهیه شده است:

- رویکرد اتحادیه کارگری نسبت به بهداشت و ایمنی کار: "کارگران صلاح خود را می‌دانند"
- ساماندهی بهداشت و ایمنی در محیط کار
- وظیفه مدیریت برای بهبود شرایط

۲. رویکرد اتحادیه کارگری نسبت به ایمنی و بهداشت کار: "کارگران صلاح خود را می‌دانند"

هر ساله حدود یکصد هزار نفر در حین کار در کارگاه‌های ساختمانی کشته می‌شوند، به عبارت دیگر، هر پنج دقیقه یک نفر به دلیل شرایط کاری بد و اغلب غیر قانونی می‌میرد. این رقم وحشتناک مرگ و میر به قدر کافی تکان‌دهنده و هولناک است، اما فقط مجملی است از یک حدیث مفصل! رقم بسیار بزرگ‌تری از افراد در سراسر دنیا از بهداشت نامناسب ناشی از شرایط کاری خود در صنعت ساختمان از دنیا می‌روند.

در کسب و کار ساختمان، بزرگ‌ترین علت حوادث منجر به مرگ، سقوط از ارتفاع است و دومین دلیل مهم ریزش و فروریختگی دیواره کانال‌های حفاری شده است. همچنین بسیاری مخاطرات برای سلامتی وجود دارد از جمله تنفس الیاف آزبست موجود در مواد آزبستی سیمانی، یا دیگر امراض تنفسی ناشی از کار با گرد و غبار. این خطرات کاملاً شناخته شده است و راه‌حل جلوگیری از آنها هم بر همگان روشن است. اکثر قریب به اتفاق حوادث طی انجام کارهای معمول رخ می‌دهد. این حوادث قابل پیش‌بینی و کاملاً قابل‌پیشگیری هستند. سازمان بین‌المللی کارگران ساختمانی و درودگران، اعضای اتحادیه‌های کارگری را ترغیب می‌کند و آموزش می‌دهد تا به نمایندگی از منافع کارگران با مدیریت کارهای ساختمانی همکاری کنند و از وضعیت بهداشتی، آسیب‌ها و وقوع

مرگ جلوگیری نمایند. کارفرمایان مسئول، اهمیت مدیریت بهداشت و ایمنی و اهمیت کمک به جلوگیری از حوادث و شرایط بد بهداشتی را که توسط نمایندگان بهداشت و ایمنی کارگران ارائه می‌شود به خوبی می‌دانند.

اما، همه کارفرمایان مشتاق به همکاری نیستند. آنان گاه موضوع مدیریت بهداشت و ایمنی را کاری وقت‌گیر، پرزحمت و پرهزینه می‌دانند. تا کنون بیشترین خطر برای سلامت و بهداشت در مقام عمل از غفلت و کوتاهی کارفرمایانی ناشی شده است که حتی مقررات ابتدایی حفاظت از افراد در کار را رعایت نمی‌کنند. آنان به سادگی منفعت را مقدم بر آدم‌ها می‌دانند.

می‌دانیم که قوانین و دستورالعمل‌های بسیاری در مورد بهداشت و ایمنی وجود دارد، هر چند اتحادیه‌های صنفی خواستار وضع قوانین قوی‌تری هستند. مشکل اصلی این است که قوانین اکثراً نادیده گرفته می‌شود. بی‌قانونی، زنجیره‌های کارفرمایان فرعی، خوداشتغالی (به ویژه خوداشتغال ساختگی و جعلی) و شرایط قراردادی غیررسمی این وضعیت را حتی وخیم‌تر هم کرده است. کارگران اغلب هیچ چاره‌ای ندارند، یا به یک کار کثیف و خطرناک تن در می‌دهند یا اصلاً شغلی نخواهند داشت.

اتحادیه‌های کارگری باید بهبود شرایط کاری را ساماندهی کنند. ما به نمایندگانی از محیط‌های کار نیاز داریم که بتوانند خطرات سلامت و ایمنی را شناسایی کنند، بتوانند حمایت کارگران جلب کنند، بتوانند پیشنهادهایی برای رفع آن مخاطرات به مدیریت کار ارائه دهند. سازمان بین‌المللی کارگران ساختمانی و درودگران ساختمانی برنامه جهانی در زمینه بهداشت و ایمنی در کار طراحی کرده است که هدف آن کمک به اتحادیه‌های کارگری وابسته برای توسعه و تقویت ساختار، سیاست و راهبرد آنها در خصوص بهداشت و ایمنی کار است. خطوط اصلی فعالیت این برنامه عبارت است از:

- مشارکت نهادی، با افزایش مشارکت اتحادیه صنفی در ساختارهای سه جانبه و دوجانبه در زمینه بهداشت و ایمنی در سطوح بین‌المللی، ملی و محلی.
- مشارکت در محل کار و مذاکرات جمعی، با استقرار نمایندگان بهداشت و ایمنی اتحادیه صنفی و کمیته‌های بهداشت و ایمنی، گفتگو پیرامون سیاست‌های بهداشت و ایمنی.
- کمپین جهانی بهداشت و ایمنی، شامل تحریم جهانی استفاده جدید از آژبست‌ها و کنترل بهتر کار با آژبست‌های موجود.
- آموزش و تربیت نمایندگان اتحادیه‌های صنفی برای کمک به ساماندهی موثر بهداشت و ایمنی.

برای اطلاعات و منابع بیشتر به www.bwint.org مراجعه شود.

دلایل آسیب‌ها و بهداشت نامطلوب چیست؟

برخی خطرات بسیار شناخته شده هستند. برای مثال، ماشین‌آلات بدون حفاظ، یا سقوط از ارتفاع. سایر خطرات به این اندازه آشکار نیستند اما می‌توانند باعث لطمه و صدمه بلندمدت به سلامت انسان شوند. این موارد عبارتند از گرد و غبار، مواد شیمیایی و سرو صدا.

اتحادیه‌های کارگری بر این باورند که آسیب‌ها و بهداشت بد به این دلیل حادث می‌شود که کارفرمایان نمی‌توانند محیط کاری امن و سالمی را فراهم کنند. کارفرما باید:

- محیط کاری ایجاد کند که خطرات قبل از بروز مشکل در آن شناسایی، رفع یا به خوبی کنترل شده است
- دستگاه‌های مطمئن و امن برای کار فراهم کند
- اطلاعات کامل را در اختیار کارگران قرار دهد
- برنامه‌های مناسب آموزش بهداشت و ایمنی ترتیب دهد
- فرصت‌هایی را از طریق اتحادیه‌های صنفی برای کارگران ایجاد کند تا بندهای مربوط به بهداشت و ایمنی کار در قراردادهای جمعی را با اتحادیه خود در میان گذارده و فعالانه در امر بهداشت و ایمنی در کار مشارکت نماید

اتحادیه‌ها و موضوع بهداشت و ایمنی

بهترین راه بهبود استانداردهای بهداشت و ایمنی در محل کار از طریق تشکیلات اتحادیه صنفی است. اتحادیه‌ها می‌توانند میزان آگاهی را بالا برده، بر کارفرمایان فشار آورده، و برای بهبود وضعیت تلاش کنند.

قوانینی وجود دارد که نشان می‌دهد کارفرمایان برای جلوگیری از آسیب‌ها و بهداشت نامطلوب چگونه باید عمل کنند. بازرسان دولتی موظف به اعمال قانون هستند. اما بازرس کافی وجود ندارد و آنان منابع لازم برای نظارت موثر بر هر محل کار را در اختیار ندارند. بهبود این وضعیت با مقررات بهتر، بازرسان بیشتر، و اعمال قانون سختگیرانه‌تر و دقیق‌تر شدنی است. با این وجود، تشکیلات قوی اتحادیه صنفی برای ضمانت پیشگیری از آسیب‌ها، بهداشت نامطلوب و مرگ و میر همچنان ضروری است. صرفنظر از موکد بودن قانون، یا تعداد بازرسان، کارگران و اتحادیه‌ها منافع مستقیم با یکدیگر دارند. زندگی، دست و پا و سلامت و بهداشت ما در خطر است.

این وظیفه اتحادیه‌های صنفی و افراد دست اندرکار است که اطمینان حاصل نمایند که کارفرمایان مسئولیت‌های خود را به خوبی انجام می‌دهند. برخی از راه‌های تحقق این مهم در ادامه شرح داده شده است.

ایجاد ساختار قوی عضویت اتحادیه صنفی

به‌کارگیری کارگران در اتحادیه و ساماندهی بهداشت و ایمنی می‌تواند به ایجاد یک اتحادیه قدرتمند کمک کند. کارگران و اعضای اتحادیه دغدغه جدی نسبت به سلامت خود و کارگران همکارشان دارند. اما اغلب بهداشت و

ایمنی اولویتی برای اقدام نیست. بسیاری از کارگران ریسک‌ها و شرایط بد را به عنوان بخشی از کار پذیرا می‌شوند؛ گاه آنان از خطرات نهفته در کار بی‌خبرند؛ یا می‌ترسند در صورت شکایت از شرایط، شغل خود را از دست بدهند.

کارگران اغلب با کوتاه‌ترین گزینه بین انجام کار کثیف و خطرناک یا نداشتن هیچ شغلی روبرو هستند. وقتی شخصی در این وضعیت قرار می‌گیرد، گاه این گزینه را انتخاب می‌کند که خطر آسیب‌ها یا لطمات بلند مدت به سلامتی را نادیده بگیرد. نفی وجود خطر می‌تواند احساس تسلط و سوارشدن بر کار را به شخص داده و او نه ترسی از خود نشان می‌دهد و نه ترسی احساس می‌کند. به همین دلیل است که گاه در کارهای خطرناک شاهد "فرهنگ مردانگی و نرینگی"¹ هستیم.

ما باید مصلحت کارگران و اعضای اتحادیه‌های کارگری را در جایی که وجود دارد تقویت کنیم و در جایی که این مصلحت وجود ندارد، آن را ایجاد کنیم. ما باید کارگران را متقاعد کنیم که در صورت همبستگی می‌توان شرایط کاری را بهبود بخشید.

با وجود اعضای آگاه، علاقمند و فعال اتحادیه، اتحادیه می‌تواند به ابزاری موثر و کارآمد برای حفاظت از بهداشت و ایمنی آنان تبدیل شود. مشارکت کارگران و اعضای اتحادیه از ابتدا در زمینه شناسایی خطرات در کار ضروری است. ما می‌توانیم این کار را به طرق گوناگون، از طریق بررسی؛ از طریق صحبت با کارگران و اعضای اتحادیه و توجه به شکایات آنان؛ مشارکت دادن آنها در هنگام بازرسی؛ بحث و گفتگو پیرامون برخی خطرات پنهان و شنیدن دیدگاه‌های آنان انجام دهیم.

انتخاب نماینده بهداشت و ایمنی اتحادیه

نمایندگان تعلیم‌دیده می‌توانند سهم خوبی در پیشگیری از آسیب‌ها و بهداشت نامطلوب داشته باشند. آنان از خطرات محل کار آگاه هستند، و می‌توانند با کارگران در زمینه شناسایی خطرات همکاری تنگاتنگی داشته باشند؛ شکایات، آسیب‌ها و بهداشت بد را بررسی کنند، محل کار را بازرسی کنند، و برای حصول اطمینان از اینکه کارفرما نسبت به حذف یا کنترل خطرات دست به اقدام خواهد زد، وارد عمل شوند.

تشکیلات کار

بسیاری از اتحادیه‌های صنفی اطمینان می‌دهند که بهداشت و ایمنی، بخش بنیادین فعالیت‌های آنان بوده و فعالیت‌های دیگر اتحادیه‌ها در ارتباط است. بسیاری از موضوعاتی که اتحادیه‌های صنفی با آن مقابله می‌کنند، با عوارض و پیامدهایی برای بهداشت و ایمنی همراه است:

- تشکیلات کار
- ترتیبات قراردادی و نرخ دستمزدها

¹ Macho culture

- بهره‌وری و فشردگی زمان
- نظام‌های شیفتی و نوبت کار و ساعات کار

اینها همه تاثیر مستقیمی بر بهداشت و ایمنی ما دارند.

به همین دلیل است که اتحادیه‌های وابسته به BWI هم اکنون بهداشت و ایمنی را به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر توافقنامه‌های مذاکرات جمعی در نظر می‌گیرند که از طریق آنها با کارفرمایان وارد مذاکره می‌شوند. بسیاری از اتحادیه‌های وابسته به BWI فعالانه در برنامه جهانی بهداشت و ایمنی ما مشارکت دارند. فعالیت‌ها شامل تشکیل کمیته‌های بهداشت و ایمنی در کار؛ تدوین سیاست‌های بهداشت و ایمنی اتحادیه؛ آموزش و حمایت از توسعه نمایندگان مقتدر اتحادیه‌های محلی متعهد به بهبود شرایط کار برای کارگران و اعضای اتحادیه می‌شود.

فعالیت‌های مربوط به این دوره آموزشی به شما کمک خواهد کرد به عنوان بهترین ابزار ساماندهی بهداشت و ایمنی برای محیط کار خود از آن بهره‌مند شوید.

مسئولیت‌های کارفرمایان

در درجه نخست، و مهم‌تر از هر چیز، به خاطر داشته باشید که تامین بهداشت و ایمنی محل کار مسئولیت کارفرما است. مردم همیشه کارگران را در هنگام بروز اشکال مقصر می‌دانند، اما این کارفرماست که هم مسئولیت قانونی و هم اختیار تصمیم‌گیری دارد. از آنجا که کارفرما کنترل امور را در دست دارد، این نقش و وظیفه اتحادیه صنفی است که کارفرما را به رفتار مسئولانه ملزم نماید.

دیگر عناصر کلیدی رویکرد اتحادیه صنفی برای بهداشت و ایمنی عبارتند از:

کارفرمایان باید

- به جای آنکه از کارگران انتظار داشته باشند خود را با خطرات پیرامونی تطبیق دهند، خطرات را برای کارگران حذف نموده یا کاهش دهند. آنان باید ضمانت کنند که به موضوع بهداشت و آسایش کارگران و نیز مخاطرات آشکارتر برای سلامتی رسیدگی می‌کنند
- تاثیر زیست‌محیطی فعالیت‌های کاری و خطرات ایجاد شده برای جوامع محلی را مد نظر قرار دهند

اتحادیه‌ها باید

- کارگران و اعضای اتحادیه‌ها را برای حمایت از خواست اتحادیه برای ایجاد شرایط کاری سالم و امن درگیر نمایند، آگاه کنند و آموزش دهند.
- به عنوان یک نهاد واحد در تمامی سطوح در اتحادیه تلاش کنند. بهداشت و ایمنی با هیچیک از دیگر مسائل اتحادیه صنفی تفاوتی ندارد

- کارفرما را به حذف یا کنترل خطرات مجبور کنند. استانداردهای قانونی مفید هستند اما نمی‌توان فقط به آنها اکتفا کرد

نمایندگان اتحادیه صنفی در محل کار برای بهداشت و ایمنی

اتحادیه‌های صنفی، اطلاعات، آموزش و حمایت لازم را برای نمایندگان ایمنی و بهداشت محل کار فراهم می‌کنند. این نمایندگان حقوق کارگران و پیشگیری از حوادث شغلی و بهداشت نامطلوب را ترویج می‌نمایند. دو حوزه اصلی برای مشارکت اتحادیه‌های صنفی در زمینه بهداشت و ایمنی کار وجود دارد که در مقاله‌نامه شماره ۱۵۵ و توصیه‌نامه شماره ۱۶۴ سازمان بین‌المللی کار به آن پرداخته شده است:

- نخست، در سطح ملی از طریق مشارکت سه جانبه نهادی و مشارکت در گروه‌های صنعتی تصمیم‌ساز
- دوم، مشارکت محل کار از طریق اتحادیه صنفی یا نمایندگان بهداشت و ایمنی کارگران و مشارکت در مدیریت، با کمیته‌های مشترک بهداشت و ایمنی اتحادیه صنفی در محل کار.

الزامات مربوط به چنین مشارکتی طبق مقاله‌نامه ۱۵۵ و توصیه‌نامه ۱۶۴ سازمان بین‌المللی کار بوده و مقررات مشابهی در اکثر قوانین ملی آمده است. در این اسناد سازمان بین‌المللی کار موارد زیر پیش‌بینی شده است:

- انتخاب نمایندگان بهداشت و ایمنی توسط کارکنان
- محافظت از نمایندگان در برابر قربانی یا مورد تبعیض واقع شدن
- وقت آزاد استحقاقی (با دریافت حقوق) برای انجام وظایف نمایندگی
- وقت آزاد استحقاقی برای آموزش انجام وظایف نماینده
- حق دریافت اطلاعات کافی از کارفرما
- حق بازرسی محل کار
- حق رسیدگی به شکایات از کارگران در مسائل بهداشت و ایمنی
- حق تعیین نمایندگان کارفرما در اینگونه موضوعات و گفتگو برای بهبود مسائل
- حق مشورت در مورد ترتیبات بهداشت و ایمنی
- حق مشورت در مورد استفاده از مشاوران فنی توسط کارفرما و دعوت از مشاوران فنی
- حق همراهی بازرسان رسمی بهداشت و ایمنی در زمان بازرسی محل کار و طرح شکایات به آنها در صورت لزوم
- شرکت و نمایندگی برابر در کمیته مشترک بهداشت و ایمنی

غفلت از نقش نیروی کار رسمی در نمایندگی منافع کارگران در امر بهداشت و ایمنی ناممکن است. برای مثال، در سطح سیاست‌های ملی، فراهم آوردن امکان حل و فصل و رسیدگی مستقیم به مشکلات مربوط به بهداشت و ایمنی از طریق اقدام جمعی، یکی از جنبه‌های سازوکار نهادی روابط صنعتی است که در اکثر کشورها،

اتحادیه‌های صنفی فعالانه در آن مشارکت دارند. انجام نمایندگی منافع کارگران از طریق لابی‌گری سیاسی برای بهبود و اصلاح مقررات بهداشت و ایمنی و اجرای آن، و نیز برای بهبود سایر قوانین موثر بر بهداشت و ایمنی، یکی از جنبه‌های مشارکت اتحادیه صنفی در امر بهداشت و ایمنی است. نمایندگی رسمی از طریق نهادهای صنفی برای مشاوره در مورد راهبری و مدیریت بهداشت و ایمنی، ابزار دیگری برای نمایندگی منافع کارگران است که اتحادیه‌ها در بسیاری کشورها در آن مشارکت دارند. کارگران خسته از کار زیاد برای تضمین یک درآمد اولیه، و کارگرانی که به صورت موقتی و نامناسب تعلیم می‌بینند، همه با خطرات بیشتری برای سلامت و امنیت خود مواجه می‌شوند. اتحادیه‌های تجاری با ایفای نقش خود برای تامین شرایط بهتر کاری و از طریق گفتگو برای دستمزدهای بیشتر و ساعات کار کمتر، با این مخاطرات مبارزه می‌کنند. اتحادیه‌های صنفی همچنین تشکیلات بهداشت و ایمنی را بهبود می‌بخشند. تحقیق اخیر از بیش از ۴۰۰ متخصص بهداشت و ایمنی آمریکایی نشان می‌دهد که به نظر آنان، مذاکرات رسمی اتحادیه و فعالیت‌های کارگری، دو مورد از مهم‌ترین عوامل برنامه موثر بهداشت و ایمنی است.

تشکیلات اتحادیه صنفی محل کار، رعایت قوانین و مقررات حفاظت فنی و بهداشت کار را بهبود می‌بخشد، و اجرای آنها را به شدت به حضور یک اتحادیه در محل کار وابسته می‌کند. منافعی که طبعاً از این طریق عاید می‌شود شامل تدوین سیاست‌های مکتوب بهداشت و ایمنی و ارسال آنها برای کارگران، ارائه اطلاعات و آموزش جدید بهداشت و ایمنی، استفاده از متخصصان بهداشت و ایمنی، مطالب مکتوب در باره ارزیابی مخاطرات، ممیزی ایمنی و بهداشت و بازرسی‌ها، تحقیق و بررسی‌های انجام شده در مورد حوادث و غیره است.

روش‌های مشارکتی محل کار، همانگونه که در مقاله‌نامه ۱۵۵ و توصیه‌نامه ۱۶۴ به آن اشاره شده است، به روش‌های مناسب و پیشرفته مدیریت حفاظت فنی و بهداشت کار، و نتایج مناسب عملکرد حفاظت فنی و بهداشت کار مربوط می‌شود. کمیته‌های مشترک بهداشت و ایمنی با حضور اعضای تعلیم دیده کمیته و استفاده از مجاری رسمی برای روابط بین مدیریت و کارگران، به محیط‌های کار امن‌تر و سالم‌تر می‌انجامد. این موضوع در مطالعات و تحقیقات همه کشورهای صنعتی نشان داده شده است.

اتحادیه صنفی به طور طبیعی دارای سیاستی در مورد ضرورت وجود نمایندگان خاص اتحادیه برای امر بهداشت و ایمنی یا وجود نمایندگان برگزیده کارگران برای نمایندگی در موضوع بهداشت و ایمنی علاوه بر سایر وظایف آنان است. در اکثر کشورها، مقرراتی در باره نمایندگان کارگری در بهداشت و ایمنی وجود دارد، گرچه شاید در مقررات مذکور به این موضع اشاره نشود که آنها باید نمایندگان اتحادیه صنفی باشند. قانون و قراردادهای جمعی در کشور متبوع و محل کار خود را بررسی کنید و ببینید چه حقوقی در آنها در نظر گرفته شده است.

وظایف روزانه نمایندگان حفاظت فنی کار عبارت است از:

- صحبت با کارگران و اعضای اتحادیه، و کسب اطلاع از شکایات آنان در مورد مدیریت

- مشارکت، اطلاع‌رسانی و مشاوره با کارگران و اعضای اتحادیه در مورد اولویت‌های آنان، و توافق در مورد راهبردهای مقابله با خطرات
- بازرسی نظامند و مرتب محل کار
- تحقیق در مورد حوادث، بهداشت نامطلوب و حادثه‌ای که می‌توانست به آسیب جدی تبدیل شود
- مشورت با مدیریت
- پایش عملکرد کارفرما در مورد بهداشت و ایمنی
- نمایندگی و گفتگو با کارفرما برای تامین ایمنی و بهداشت کارگران
- صحبت با بازرسان دولتی بهداشت و ایمنی
- مشارکت در کمیته‌های مشترک مدیر- اتحادیه برای ایمنی در محل کار

اقدامات نمایندگان ایمنی کار

یکی از بخش‌های مهم شغل نماینده حفاظت فنی، انجام بازرسی‌های منظم است. این کار، نماینده حفاظت فنی را به انجام پایش نظامند بهداشت، ایمنی و آسایش کارگران قادر می‌سازد. بازرسی‌ها به نماینده حفاظت فنی امکان می‌دهد به محل کار سرکشی کند؛ با کارگران جهت کسب اطلاع از دیدگاه‌های آنان حرف بزند؛ اطلاعات جمع کند؛ و سپس پیشنهادها را به کارفرما تسلیم نماید. نماینده باید کمی و کاستی‌ها در سیستم‌های بهداشت و ایمنی کارفرما را مشخص و گوشزد نماید، و برای بهبود آنها پیشنهاد ارائه کند.

نماینده حفاظت فنی باید به طور مرتب از محل کار بازرسی کند. در برخی بخش‌ها، این کار باید به صورت ماهانه، و شاید هر سه ماه یکبار برای محل‌های کار کمتر در معرض خطر انجام شود. اما، در صنعت ساختمان، تغییرات مکرر و خطرات بسیار گوناگونی در زمینه بهداشت و ایمنی در کارگاه ساختمانی رخ می‌دهد، بنابراین شاید حتی به بازرسی روزانه یا هفتگی نیاز باشد.

اگر حقوق قانونی نمایندگان حفاظت فنی ضعیف باشد (یا اصلاً وجود خارجی نداشته باشد)، شایسته است توافقنامه‌ای با مدیریت منعقد شود تا کار بازرسی‌ها طی ساعات کار انجام شود. به خاطر داشته باشید که مدیریت ایمنی و بهداشت وظیفه کارفرماست. بازرسی‌ها یکی از راه‌هایی هستند که می‌توانید نظارت کنید که آیا آنها به درستی مدیریت می‌شوند. اگر جواب منفی باشد، در آن صورت می‌توان مراتب را کتبا به اطلاع کارفرما رساند و از رفع مشکلات توسط آنان اطمینان حاصل نمود.

تحقیق در محل کار توسط خود شخص

دو نوع اصلی تحقیق وجود دارد که می‌توان برای بررسی و بهبود شرایط در کار استفاده کرد، روش پژوهش انفعالی که اطلاعات مرتبط موجود در مورد بهداشت و ایمنی در محل کار خود را می‌یابیم، و پژوهش فعال که اطلاعات جدید را از طریق بازرسی‌ها و بررسی‌ها در کار تولید می‌کنیم.

پژوهش انفعالی

این نوع تحقیق شامل دسترسی به:

- انتشارات، از جزوات و مجله‌ها گرفته تا کتب اطلاعات و نیز وبسایت‌ها و پایگاه داده‌ها. یک منبع مهم، برگه‌های اطلاعات ایمنی سازندگان در مورد مصالح، محصولات و مواد شیمیایی، و ماشین‌آلات است.
- کارشناسان در سازمان‌های دولتی و غیردولتی، به ویژه اتحادیه‌های صنفی. کارشناسان باید مستقل باشند.
- آمار: ملی، صنعتی یا محل کار. این موارد عبارتند از فهرست‌های بیماری‌های کار، کتاب‌های حوادث، سوابق پرداخت غرامت و الگوهای مرخصی استعلاجی. بسیاری منابع مهم اطلاعات در مورد بهداشت و ایمنی وجود دارد که از قبل موجود بوده است. ما باید از این منابع به عنوان اطلاعات پشتیبان در مذاکرات و چانه‌زنی استفاده کنیم. کسب اطلاع از طریق مشورت، پژوهش انفعالی است.

پژوهش فعال

به معنای تولید اطلاعات جدید و مستقل و مختص محل کار ما می‌باشد. در آن صورت می‌توانیم از این اطلاعات برای مذاکرات و چانه‌زنی برای شرایط کاری خود استفاده کنیم. روش‌های بسیار گوناگونی برای تحقیق توسط خود شخص وجود دارد که می‌توان بدین منظور استفاده کرد. همه آنها با سر زدن به محل کار و شنیدن حرف‌های کارگران، و ارزش نهادن به دیدگاه‌های آنان همراه است. پژوهش فعال، ساماندهی بهداشت و ایمنی اتحادیه صنفی است.

پژوهش فعال شامل موارد زیر می‌شود:

- نقشه برداری خطرات محل کار
- انجام بازرسی‌ها
- نظر سنجی و مصاحبه در مورد نشانه‌ها و مخاطرات
- نقشه‌برداری بدنی
- نشست‌ها و ملاقات‌ها
- تبادل اطلاعات و آموزش

انجام بازرسی‌های محل کار

ارتباط با کارگران، کلید یافتن اطلاعاتی است که ما نیاز داریم و با آنها می‌توانیم برای شرایط بهتر چانه‌زنی کنیم. درگیر نمودن کارگران در همه مراحل بازرسی اهمیت دارد و از این طریق اطمینان حاصل می‌شود که از حمایت آنان از طرق زیر برخوردار هستیم:

- کسب اطلاع از مشکلات و شکایت‌های آنان قبل از انجام بازرسی

- صحبت کردن با آنان در حین بازرسی
- ارائه گزارش بازخورد پس از بازرسی

انواع مختلف بازرسی وجود دارد از جمله:

- بازرسی عمومی، برای بررسی همه جنبه‌های شرایط کار
- بازرسی پس از وقوع حادثه
- بازرسی اسناد و مدارک
- بازرسی‌های خاص، برای تمرکز بر جزییات بیشتر در یک جنبه خاص محل کار یا شرایط کاری. برای مثال، خطر سقوط از ارتفاع، خطرات ماشین‌آلات، خطرات برقی، مواد شیمیایی مورد استفاده یا کار با گرد و خاک.

مهم‌ترین نکته در یک بازرسی مشاهده امور در حال وقوع و نحوه کارکردن افراد است. همانطور که در بازرسی پیش می‌رویم، لازم است یادداشت‌برداری کرده و طرح‌ها و نقشه‌هایی را برای تهیه گزارش ترسیم کنیم. سپس می‌توانیم تحقیق و اطلاعات در باره خطرات را در قالب چهار مقوله جامع زیر سازماندهی کنیم:

خطرات فیزیکی

- سقوط از ارتفاعات، داربست‌ها، پشت‌بام‌ها، نردبان‌ها، مکان‌های سُر و لغزنده
- خطرات گودبرداری و محل‌های بسته
- ماشین‌آلات، تجهیزات، شکاف‌ها
- حمل و نقل (لیفتراک، بالابر، جرثقیل)
- برق (تاسیسات موقت، ابزار و دستگاه‌ها، سیستم‌ها برای شناسایی کابل‌های زیرزمینی)
- سروصدا و ارتعاش
- حمل و بلند کردن دستی، کار تکراری، وضعیت بدن در حالت فشار

خطرات شیمیایی

- حلال‌ها (رنگ‌های ساختمانی، لاک الکل، رنگ جلا و لعاب، پاک‌کننده‌ها یا استریپر‌ها، چسب‌ها)
- آفت‌کش‌ها (مثلا برای چوب و الوار)
- گرد و غبار (چوب، سیمان، تخته فیبر نیمه سنگین یا ام دی اف، سیلیس، سنگ گچ)
- سیمان سوختگی
- گرد و غبار آریست

خطرات بیولوژیکی

- آب آشامیدنی آلوده
- مالاریا
- تب دانگ
- بیماری ویل
- بیماری‌های عفونی، نظیر هپاتیت یا سل

خطرات روانی

- تشکیلات، دستورالعمل و نظارت نامناسب کار
- فشار کار: ساعات طولانی، شیفت کاری، سرعت بالای کار، فقدان ساعات استراحت و تنفس، فشار بهره‌وری، تحت فشار بودن برای کارهای میانبر
- دستمزدهای پایین
- شرایط قراردادی نامطمئن
- فقدان اطلاعات و آموزش لازم برای انجام کار و پیشگیری از خطرات
- نبود امکانات رفاهی (دستشویی، سرویس بهداشتی و تعویض لباس، مکانی برای خوردن غذا و استراحت)
- استرس، به دلیل قرار گرفتن در معرض خطرات
- مورد تحکم واقع شدن
- عدم مشارکت و مشورت

بررسی‌های سلامتی

اگر کسی کمردرد یا سردرد مداوم داشت، احتمالاً در سلامتی او مشکلی وجود دارد. اگر همه یا چند نفر که کار مشابهی انجام می‌دهند، مشکل سلامتی یکسانی دارند، این به احتمال قریب به یقین یک مشکل شغلی است. به ندای غریزه خود گوش دهید و برخی تحقیقات و بررسی‌ها را به عمل آورید.

۳. ساماندهی محل کار امن و سالم

تا اینجا نظراتی در باره نحوه مقابله با خطرات اولویت‌دار ارائه شد و نگاهی به رویکرد اتحادیه صنفی در باره بهداشت و ایمنی انداختیم. اگر بخواهیم موفق شویم و استانداردهای بهداشت و ایمنی را بهبود بخشیم، باید به عنوان یک اتحادیه صنفی به خوبی ساماندهی شویم. این بخش در باره سازماندهی و تشکیلات است. برخی عوامل کلیدی لازم برای تشکیلات مناسب اتحادیه در زمینه بهداشت و ایمنی عبارت است از:

استفاده از حمایت کارگران و اعضای اتحادیه

بدون حمایت کارگران و اتحادیه صنفی، نمایندگان اتحادیه منزوی شده و انجام هر کاری دشوار خواهد بود. کارفرمایان نیز اگر بدانند کارگران از همه چیز اطلاع دارند و کاملاً با فعالیت‌های اتحادیه در ارتباط هستند، دست به اقدامات لازم خواهند زد.

نمایندگان بهداشت و ایمنی اتحادیه

نمایندگان اتحادیه‌های صنفی باید نقش روشنی در ارتباط با بهداشت و ایمنی کار داشته باشند. آنان می‌توانند نماینده‌ای باشند که در کنار سایر مسئولیت‌ها به موضوع بهداشت و ایمنی نیز بپردازد، یا نماینده‌ای که به طور خاص برای رسیدگی به مسائل بهداشت و ایمنی تعیین شده است.

حمایت از طرف اتحادیه

نمایندگان ارشد اتحادیه و مقامات رسمی اتحادیه برای تقویت و پشتیبانی از کار نمایندگان محل کار اتحادیه‌های محلی حیاتی هستند. همه طرف‌ها باید یکدیگر را کاملاً در جریان مسائل قرار دهند. لازم است کارفرما بداند که نماینده محلی از حمایت تمام‌عیار اتحادیه خود برخوردار است.

واکنش مدیریت

برخی کارفرمایان برای بهداشت و ایمنی به خوبی مهیا هستند. اما اکثریت کارفرمایان این چنین نیستند. یک مشکل قوی اتحادیه می‌تواند ضمانت کند که کارفرما حتی اگر اکراه داشته باشد، برای حفظ بهداشت و ایمنی اقدام خواهد کرد. رویه‌های خاص ایمنی؛ سیاست‌های ایمنی، رویه‌های حل اختلاف؛ توافق‌های جمعی چانه‌زنی و مذاکرات (CBAS) مشتمل بر بهداشت و ایمنی کار؛ و کمیته‌های مشترک حفاظت فنی همه و همه به تحقق اهداف کمک می‌کند.

برخی راه‌های اطمینان از بهره‌مندی از حمایت کامل کارگران و اعضای اتحادیه‌ها را بررسی کرده‌ایم. (شاید برخی از این موارد را در آغاز این برنامه آموزشی بررسی کرده باشید). پس سایر نظرات خود را به این فهرست اضافه کنید:

- مشارکت کارگران و اعضای اتحادیه در شناسایی خطرات از طریق بازرسی‌های محل کار

- پرسش از کارگران در بارهٔ اثرات و خطرات بهداشتی که به نظر آنان مهم هستند
- تصمیم‌گیری در بارهٔ اولویت‌ها و راهبردها از طریق مشورت با کارگران و اعضای اتحادیه
- صرف وقت برای صحبت با کارگران و اعضای اتحادیه، به ویژه اگر در بارهٔ رویکرد اتحادیه صنفی در مورد بهداشت و ایمنی متقاعد نشده‌اید
- برگزاری نشست‌های منظم با کارگران و اعضای اتحادیه برای مطلع نگاه داشتن آنان
- حصول اطمینان از اینکه کارگران و اعضای اتحادیه می‌دانند در مورد مشکلات بهداشت و ایمنی چه کارهایی انجام داده‌اید و واکنش و پاسخ کارفرما در این مورد چیست
- همواره پس از انجام نشست‌ها گزارش دهید و در مورد گام‌های بعدی با کارگران و اعضای اتحادیه تصمیم بگیرید.

کار نمایندگان بهداشت و ایمنی اتحادیه

اتحادیه شما به طور طبیعی سیاستی در مورد لزوم یا عدم لزوم نمایندهٔ خاص اتحادیه برای بهداشت و ایمنی خواهد داشت. اینکه شما نمایندهٔ ایمنی داشته باشید، یا اینکه نمایندگان اتحادیه علاوه بر سایر وظایف خود به موضوع بهداشت و ایمنی هم بپردازند، تفاوتی در نوع کاری که انجام می‌دهند نخواهد داشت.

کار نمایندگان ایمنی عبارت است از:

- صحبت با کارگران و اعضای اتحادیه، و شنیدن شکایات آنان از مدیریت
- مشارکت، اطلاع‌رسانی و مشورت با کارگران و اعضای اتحادیه در زمینه اولویت‌های آنان و توافق بر سر راهبردهای مقابله با خطرات
- بازرسی نظامند و مرتب از محل کار
- بررسی و تحقیق در مورد حوادث، بهداشت نامطلوب و خطرات قریب الوقوع
- مشورت با مدیریت
- پایش عملکرد کارفرما در زمینه بهداشت و ایمنی
- نمایندگی و مذاکره و چانه‌زنی با کارفرما برای حصول اطمینان از بهداشت و ایمنی کارگران
- صحبت با بازرسان ایمنی و بهداشت دولت
- مشارکت در کمیته‌های مشترک مدیریت-اتحادیه در زمینه ایمنی در محل کار.

تسهیلات برای نمایندگان بهداشت و ایمنی اتحادیه

نماینده حفاظت فنی نقش حیاتی در کمک به ضمانت بهداشت و ایمنی همکاران خود ایفا می‌کند. برای اینکه کارگران کار خود را به طور موثر انجام دهند، لازم است نماینده حفاظت فنی، تسهیلات مناسب را در اختیار داشته باشد. قوانین غالباً بسیار کلی هستند و نمی‌توانند کارفرمایان را موظف به تامین تسهیلات ایمنی و بهداشت برای نمایندگان اتحادیه کنند. مهم این است که اتحادیه‌های صنفی در قالب یک توافقنامه چانه‌زنی

جمعی (برای توضیحات بیشتر به صفحه ۱۴ و ۲۰ مراجعه شود) برای دریافت اینگونه تسهیلات مذاکره کنند. علاوه بر این، لازم است برای تدوین قوانین بهتر دست به تلاش بیشتر زد. برخی تسهیلات که می‌توان در مورد آن مذاکره کرد عبارت است از:

- اطلاعات سازنده و فروشنده
- محفوظ داشتن قفسه‌های بایگانی برای نگهداری مکاتبات، سوابق بازرسی، و اطلاعات محرمانه
- دسترسی به شماره تلفن‌های داخلی و خارجی
- یک اتاق و میز کار در محل کار
- یک دوربین
- دسترسی به دستگاه کپی
- وقت آزاد استحقاقی برای انجام وظایف در نقش نماینده حفاظت فنی
- وقت آزاد استحقاقی برای آموزش

کمیته‌های بهداشت و ایمنی

کمیته‌های مشترک کارگر-مدیر در زمینه حفاظت فنی و بهداشت کار

اکثر کشورها قوانینی در مورد کمیته‌ها برای شرکت‌های بزرگ (دارای ۵۰ نفر کارمند و بیشتر) با ترکیب، اختیارات و وظایف قانونی دارند. نمایندگان حفاظت فنی کارگران دارای حقوق موکد قانونی هستند.

بسیاری از اتحادیه‌ها نیز دارای قراردادهای جمعی برای استقرار کمیته‌های بهداشت و ایمنی (با ترکیب، اختیارات و وظایف قانونی) و نیز وظایف نمایندگان حفاظت فنی اتحادیه صنفی، سیاست‌های حفاظت فنی و برنامه‌های پیشگیری هستند.

یک کمیته مشترک اتحادیه/مدیریت در زمینه حفاظت فنی می‌تواند راه خوبی برای مشارکت با کارفرما و حل مشکلات مهم لاینحل باشد. اما، مهم‌ترین نکته این است که فعالیت بهداشت و ایمنی فقط به کمیته بهداشت و ایمنی محدود نشود.

نمایندگان اتحادیه باید تصمیم بگیرند که قبل از اتخاذ هر گونه رویکردی نسبت به کارفرما، آیا اصولاً یک کمیته حفاظت فنی می‌خواهند و نحوه کارکرد آن چگونه باید باشد (مثلاً ماهی یکبار و پس از حوادث ملاقات کنند).

ترکیب کمیته‌ها

قوانین با هم فرق می‌کنند؛ اندازه کمیته به تعداد کارگران، شیفت‌های کاری، فعالیت‌ها و مکان‌ها بستگی دارد، اما:

- کمیته‌ها باید متوازن باشند

- هرگز نباید کمتر از دو نماینده کارگری منتخب داشته باشند، و نمایندگان مدیر باید برای نمایندگی شرکت اختیار داشته باشند
- ریاست کمیته باید چرخشی باشد

اختیارات

- تصمیم‌گیری اجرایی و بودجه
- مشاوره/ توصیه، اما ضمانتی برای رعایت از طرف شرکت وجود ندارد
- شرکت باید در صورت عدم پذیرش پیشنهادها دلایل آن را ذکر کند
- رویه حل اختلافات
- تقاضاهای چانه‌زنی جمعی

وظایف کمیته

وظایف بسیاری وجود دارد که کمیته حفاظت فنی می‌تواند انجام دهد. این وظایف را می‌توان در قانون یا در قراردادهای مذاکرات جمعی قید نمود. وظایف آنها نوعاً عبارت است از:

- انجام بازرسی و بررسی‌های منظم در زمینه ایمنی و بهداشت
- پاسخگویی به نگرانی‌های کارگران در زمینه حفاظت فنی و بهداشت کار
- تهیه گزارش و مکاتبه برای بهبود رعایت قوانین و استانداردها
- ارائه پیشنهاد در مورد سیاست‌ها، برنامه‌های کار، پروژه‌ها و فعالیت‌ها برای کاهش حوادث و بیماری‌ها
- پیشنهاد و برگزاری برنامه‌های آموزشی برای محل کار
- ارتقا و حمایت از فعالیت‌های حفاظت فنی و بهداشت کار
- پیگیری میزان پیشرفت پیشنهادها
- گزارش در مورد نتایج به دست آمده، با مشخص کردن موانع و مشکلات
- تحقیق و بررسی، تهیه سوابق و گزارش در مورد همه حوادث، بهداشت نامطلوب و خطرات احتمالی
- پیشنهاد مقررات مربوط به بهداشت و ایمنی
- ساماندهی خدمات بهداشت کار

نقش نمایندگان اتحادیه در کمیته

- نمایندگی منافع و نگرانی‌های کارگران و ترویج سیاست‌های اتحادیه
- انجام بازرسی‌ها، مصاحبه‌ها، بررسی‌ها، نشست‌ها با کارگران، اطلاع رسانی و مکاتبه
- شناسایی خطرات، ارائه پیشنهادات و چانه‌زنی برای بهبود شرایط
- تاکید بر استانداردهای مهم، ضمانت رعایت و عمل به وظایف قانونی

- انجام شکایت‌های رسمی
- کمک به نمایندگی و جبران خسارات

چه چیزی کمیته را موفق می‌کند؟

- داشتن یک برنامه و اهداف و پیگیری فعالانه آنها به پشتوانه بیشترین حمایت ممکن
- ارتباط و آموزش برای کسب این حمایت‌ها
- نیاز به تسهیلات، اوقات آزاد، اطلاعات و آموزش
- تهیه دستورکار از قبل، صورت‌جلسه دقیق، تصمیمات
- آمادگی برای مذاکره و چانه‌زنی. این یک گفتگو نیست، یک جلسه چانه‌زنی گروهی بین کارگران و مدیریت است.
- آماده کردن پرونده، اطلاعات، حقایق، حمایت
- پیش‌بینی استدلال‌های مدیریت
- تهیه فهرست استدلال‌هایی که از آنها استفاده خواهید کرد و تاکید بر نقاط قوت
- هدف‌گذاری بالا و داشتن حداقل تقاضاها

آیا کمیته در کار خود موفق است؟ این چک لیست را امتحان کنید:

میزان حمایت مدیریت.

آیا آنها اطلاعات را به موقع ارائه می‌کنند؟

آیا آنها تسهیلات ارائه می‌کنند، زمان آزاد برای آموزش می‌دهند؟

آیا آنها نسبت به پیشنهادهای کارگر پاسخگو هستند؟

پاسخگویی به مشکلات

آیا آنها اولویت‌بندی می‌کنند؟

آیا آنها واقعاً در کار بهبود ایجاد می‌کنند؟

آیا کمیته فقط محل حرف و بحث است؟

اعتماد کارگر به کمیته

آیا کارگران به مفید بودن کمیته اعتقادی دارند؟

آیا کارگران نتایج را می‌بینند؟

در دسترس بودن سوابق

آیا تصمیمات شفاف هستند؟

محدودیت‌ها

- اتحادیه کم‌بینه و ضعف موضع اتحادیه‌ها
- عدم شناخت رسمی اتحادیه کارگری از طرف کارفرما
- بخش‌های غیررسمی، نیروی کار قراردادی و به اصطلاح افراد خوداشتغال؛ دشواری استخدام و ساماندهی نیروی کار
- عدم رعایت قوانین و دشمنی کارفرمایان
- انفعال و مسامحه از طرف مقامات دولتی

امکانات

- انتخاب برنده‌ها. انتخاب محل‌های کاری که شانس برگزاری کمیته بسیار زیاد است
- استخدام کارگران در اتحادیه صنفی
- مثبت بودن در باره سهمی که اتحادیه‌های صنفی می‌توانند در پیشگیری از حوادث و بهداشت نامطلوب از طریق ارائه راه حل و آموزش ایفا کنند
- استفاده از چارچوب‌های قانونی
- استفاده از استدلال‌های اخلاقی
- استفاده از استدلال‌های مربوط به مزیت‌های اقتصادی

نقش نمایندگان بهداشت و ایمنی اتحادیه

همانگونه که قبلاً دیدیم، مهم‌ترین کار نماینده بهداشت و ایمنی رسیدگی به مشکلات بهداشت و ایمنی و رفاهی محل کار، به نیابت از طرف کارگران و اعضای اتحادیه است. هر مشکلی که نماینده حفاظت فنی با آن درگیر می‌شود، با مشکل دیگر متفاوت است. اما، رویکرد به آنها مشابه است.

در بخش بعدی، رؤس اصلی یک رویکرد نظامند برای مقابله با مشکلات بهداشت و ایمنی آمده است.

یکبار دیگر از رویکرد "مشکل ← اطلاعات ← برنامه" استفاده می‌کنیم.

مشکل

حقایق چیست؟

با مردم صحبت کنید، محل کار، تجهیزات، و سیستم‌های کار را برای احتمال وجود عوامل خطرزا کنترل کنید. تا جایی که می‌توانید کسب اطلاعات کنید:

- با کارگران صحبت کنید تا ببینید آیا شخص دیگری هم مشکل مشابهی دارد
- از مدیریت کسب اطلاع کنید. آیا کارفرما مشکل را به رسمیت می‌شناسد؟ اگر اینگونه است، آیا به اندازه کافی تلاش کرده‌اند؟ اگر پاسخ منفی است، چنانچه اتحادیه موضوع را مطرح کند چه رخ خواهد داد؟
- از کارگران بخش نگهداری کسب اطلاع کنید و سوابق را نگهداری کنید
- از اطلاعات فروشندگان استفاده کنید
- سوابق حوادث را مطالعه کنید
- از اطلاعات رسمی و استانداردهای قانونی استفاده کنید

علتها چیست؟

وقتی مشکل واقعی از تجهیزات معیوب؛ سیستم‌های نامناسب کار؛ آموزش ناکافی؛ نظارت ضعیف؛ یا درخواست کارفرما برای انجام سریع کار و بدون در نظر گرفتن پیامدهای بهداشتی و ایمنی ناشی می‌شود، مدیریت اغلب مشکلات را به بی‌دقتی و بی‌علاقگی کارگران نسبت می‌دهد.

یکبار مشکل یا مشکلات گسترده‌تر؟

آیا مشکل باعث بروز مسائل گسترده‌تر می‌شود؟ برای مثال:

- آیا فقط یک وسیله نقلیه معیوب است، یا کل سیستم نگهداری نامناسب است؟
- آیا تنها یک ماده شیمیایی باعث بروز مشکل است، یا باید به کل روش کار دقت کنیم و ماده شیمیایی جدیدی با اطلاعات، آموزش، ذخیره و کاربرد جدید در نظر بگیریم؟

اطلاعات

در هنگام بررسی مشکلات، نقش نماینده حفاظت فنی این است که جزییات موضوعات گوناگون را بررسی کند. راه‌های مختلف بررسی و تحقیق عبارت است از پرسیدن:

- اینکه کارگران و اعضای اتحادیه صنفی چه می‌خواهند؟ شاید آنان نظراتی در باره اقداماتی که باید انجام شود داشته باشند و حمایت آنان در صورت عدم پاسخگویی از طرف مدیریت، حیاتی است.
- اینکه اتحادیه من چه می‌گوید؟ اتحادیه‌ها، سیاست‌هایی را در مورد حفاظت فنی و ایمنی تدوین کرده‌اند. بررسی کنید سیاست‌های اتحادیه شما چه می‌گوید.
- اینکه سیاست ایمنی کارفرما از چه می‌گوید؟ شاید مثلا بگوید که خودروها باید مرتبا تعمیر و نگهداری شوند و اگر مناسب جاده نیستند نباید استفاده شوند.
- اینکه توافقنامه (CBA) چه می‌گوید؟ شاید توافقنامه‌هایی در باره روش‌های ایمن کار؛ مسئولیت‌های مدیریت، رویه‌های رسیدگی به مشکلات ایمنی وجود داشته باشد. نمایندگان اتحادیه باید ضمانت کنند که مدیریت اینگونه توافقنامه‌ها را رعایت می‌کند.

- اینکه قانون چه می‌گوید؟ قوانین ملی، مقاوله‌نامه‌ها و استانداردهای سازمان بین‌المللی کار برای کار ایمن وجود دارد. بررسی کنید که این اسناد چه می‌گویند.

برنامه

اهداف اتحادیه

قبل از طرح موضوعی با مدیر، باید بررسی نمایید که کارگران و اعضا چه می‌خواهند، و تلاش کنید آن اهداف را با بیشترین حمایت ممکن دنبال کنید.

این موضوع بستگی دارد به:

- چه نتیجه‌ای می‌خواهید نصیب شما شود
- قدرت اتحادیه صنفی

ذخیره جمع کنید

از اطلاعاتی که گردآوری کرده‌اید نتیجه‌گیری کنید در باره:

- میزان خطر
- مکان خطر
- چه کارهایی تا کنون انجام شده است؟

در مورد نوع اقدام تصمیم‌گیری کنید

در مرحله بعد چه باید کرد؟

- اقدامات قبلی را بررسی کنید
- موضوع را با کارفرما در میان گذارید
- در صورت عدم دریافت پاسخ مطلوب در وهله اول، با یک مدیر عالی‌تر ملاقات کنید
- مسئله را مکتوب نمایید
- در صورت نیاز از روش طرح شکایت استفاده کنید
- اطمینان حاصل نمایید که اصلاحات مورد توافق انجام شده است
- کارگران و اعضای اتحادیه را در جریان پیشرفت امور مربوط به مشکل قرار دهید، حمایت آنان را جلب کنید، و از این حربه برای تحت فشار گذاردن کارفرما استفاده نمایید
- سایر مقامات اتحادیه را مطلع و درگیر کنید

نماینده بهداشت و ایمنی اتحادیه و حوادث

کلیه حوادث به دلایلی رخ می دهند: آنها بی دلیل اتفاق نمی افتند. علتها بسیار است، اما اگر خطرات رفع نشده یا کنترل نشوند، در آن صورت آسیبها و وضعیت نامطلوب بهداشتی رخ خواهد داد. مدیریت اغلب برای حوادثی که در محل کار واقع می شود، کارگران را مقصر می داند. اما علت حوادث اغلب به خاطر قصور مدیریت از انجام اقدام لازم برای حفاظت فنی و بهداشت کارگران است.

آنها واقعا حادثه نیستند، زیرا قابل پیش بینی بوده و حوادث قابل پیشگیری هستند. اغلب موارد حتی قوانینی وجود دارد که کارفرما را به پیشگیری اینگونه خطرات ملزم می کند، اما آنان اقدامات پیشگیرانه را انجام نمی دهند.

برای نمایندگان اتحادیه لازم است بدانند چگونه حوادث را بررسی و تحقیق کنند، تا علت واقعی کشف شود و اقدام اصلاحی مناسب به مورد اجرا درآید. همچنین می توانیم فرد ذی ربط و خانواده او را برای حفاظت از شغل و درآمد آنها معرفی کنیم و مطمئن شویم که کمک های درمانی و جبران خسارت دریافت خواهند کرد.

علل حوادث چیست؟

عواملی بسیاری وجود دارد که به حوادث در محل کار منجر می شود. این علتها تقریبا همواره با قصور و کوتاهی مدیریتی در ارتباط است. کارفرمایان وظایف قانونی در قبال حفاظت از بهداشت و ایمنی و آسایش کارگران دارند. در عمل آنان اغلب وقت و زحمتی برای انجام این کار صرف نمی کنند و برای سود بیش از انسانها ارزش قائل هستند. در فهرست زیر برخی از موارد قصور مدیریتی که باعث آسیبها و بهداشت نامطلوب می شود، خاطر نشان شده است:

- قصور در ارائه اطلاعات و آموزش برای کارگران و ناظران
- قصور در نگهداری مناسب از دستگاه ها و تجهیزات
- وسایل ایمنی ناکافی و نامناسب
- اجازه انجام روش های ناامن
- سیستم های کاری نامطمئن و یا عدم سیستم کاری
- قصور در هماهنگی فعالیتها و پیمانکاران (فرعی)
- تشویق به ساعات کاری بیش از حد
- عدم سیاست های ایمنی، سیستم های ایمن، و رویه های کاری امن
- قصور در رعایت استانداردهای قانونی
- اگرچه در هزینه کرد برای بهداشت و ایمنی یا بهبود شرایط
- تحکم و فشار برای بالابردن بهره وری

- تجهیزات فنی: فقدان تجهیزات مناسب، یا تجهیزات بی کیفیت. برای مثال، داربست بدون طرح قبلی و بدون حفاظ در لبه ها. ماشین‌آلات بدون حفاظ به منظور سرعت بخشیدن به تولید.
- خطای انسانی: که بهانه مورد علاقه و حربه تبلیغاتی کارفرما است. برخی حوادث تا حدی به دلیل خطای انسانی، و غالباً به خاطر عدم اطلاعات کافی و آموزش در باره خطرات و نحوه پیشگیری از آنها رخ می‌دهد. همینطور اغلب به دلیل فشار برای بهره‌وری بیشتر و خستگی، اینگونه مسائل حادث می‌شود. اما اگر کارفرما بهداشت و ایمنی را به نحو شایسته مدیریت کند، و اقدامات پیشگیری را به مورد اجرا گذارد، در آن صورت زمینه برای خطای انسانی به مراتب کم خواهد شد. انسان‌ها ماشین نیستند. ما خسته شده و تمرکز خود را از دست می‌دهیم و دچار اشتباهاتی می‌شویم. بنابراین در اقدامات مناسب پیشگیری این موضوع مد نظر قرار می‌گیرد.

پس از حادثه چه باید کرد

نماینده اتحادیه کارهای بسیاری در صورت بروز یک حادثه باید انجام دهد. اما ابتدا باید سیستمی داشته باشید که از اطلاع رسانی بلافاصله مطمئن شوید:

- کارگران و اعضای اتحادیه را تشویع کنید به نمایندگان بهداشت و ایمنی بگویند که حادثه ای رخ داده است.
- موافقتنامه‌ای درست کنید که نمایندگان بهداشت و ایمنی مطلع خواهند شد و می‌توانند محل کار خود را برای تحقیقات ترک نمایند

دستورالعمل این است که:

- در اسرع وقت به صحنه حادثه بروید و مطمئن شوید که نزدیک شدن به صحنه ایمن است
- مطمئن شوید که قبل از تحقیق کامل حادثه، چیزی جابجا یا تغییر نمی‌کند
- مطمئن شوید که اطلاعات زیر ثبت شوند:
 - تاریخ
 - ساعت
 - نام قربانی
 - جزییات حادثه، شامل جزییاتی که شاهدان می‌گویند
- مطمئن شوید که به وضع قربانی رسیدگی می‌شود و در صورت نیاز برای درمان به نزدیک‌ترین مرکز پزشکی منتقل می‌شود
- **بلادرنگ اتحادیه را مطلع نمایید**
- اگر پتانسیل برای ادامه حادثه وجود دارد، در آن صورت کار باید تا زمان اصلاح امور به حالت تعلیق درآید

- در صورت بروز حادثه‌ای بسیار جدی یا مرگبار، در صورت امکان اتحادیه باید ترتیبی بدهد تا برخی از کارگران به نشانه احترام به قربانی و گوشزد نمودن به مدیریت که کارگران خواستار اقدامات پیشگیرانه بیشتر هستند، کار را متوقف کنند

تحقیق در مورد حوادث

همه ما اغلب حوادثی دیده‌ایم که هر از گاه رخ می‌دهند و تقریباً علت همه آنها دقیقاً مشابه هم است. بسیار اهمیت دارد که مدیریت گام‌هایی را برای جلوگیری از وقوع مجدد حوادث در محیط‌های کار بردارد. به منظور تحقق این مهم، لازم است تحقیقی تمام عیار در خصوص علل حوادث برای پیشگیری آنها در آینده به عمل آید. برای انجام تحقیق در خصوص یک حادثه، چک لیست زیر به ما کمک خواهد کرد.

اطلاعات مهم در باره حادثه:

- چه کسی گرفتار شده است؟
- چه رخ داده است؟
- کجا رخ داده است؟
- چه اتفاقی افتاده است؟
- چرا این اتفاق افتاده است؟

کسب اطلاعات مشخص:

- نوع شغل - شخص آسیب دیده مشغول انجام چه کاری بوده است؟
- جنسیت - مذکر یا مونث ذکر شود
- سن - دقیق، در صورت امکان، در غیر این صورت، سن تقریبی
- تاریخ - تاریخ وقوع درج گردد
- مکان - مکان دقیق ذکر شود
- نوع - نوع حادثه بیان شود
- تجهیزات - مصالح یا مواد، ماشین‌آلات مورد استفاده
- نام‌ها و آدرس‌های شاهدان

سایر اطلاعات لازم:

- گرفتن عکس در صورت نیاز
- ترسیم طرح‌های اولیه، و گرفتن اندازه‌ها، در صورت امکان
- مصاحبه با شاهدان و دیگر کارگران
- مصاحبه با کارگر مجروح

- دریافتن این مطلب از کتاب گزارش حوادث، یا شکایات رسیدگی شده، یا گزارش‌های بازرسی نماینده حفاظت فنی که آیا حوادث یا شکایات قبلی در کار بوده است
- بررسی استانداردهای قانونی و توافقنامه‌ها
- جمع‌آوری کلیه اطلاعات به دست آمده؛ تحلیل آنها؛ و تهیه گزارش برای اتحادیه و مدیریت، با بیان توصیه‌ها

تحقیق و تفحص در مورد حوادث یکی از کارهای ضروری برای نماینده حفاظت فنی است. اینکار نظرات آگاهانه‌ای در باره علت شکست اقدامات پیشگیری و کنترل ارائه می‌دهد. به این ترتیب می‌توان مطمئن شد که کارفرما گام‌های مناسب را برای جلوگیری از وقوع مجدد چنین حادثه‌ای برمی‌دارد.

نماینده باید همواره بلافاصله با اتحادیه تماس گرفته و آنان را در جریان هر گونه حادثه جدی قرار دهد و بدون فوت وقت، اتحادیه را از هر گونه تغییر و تحول آگاه کند.

میزان پیشرفت سازماندهی اتحادیه صنفی و نماینده کارگری در بحث بهداشت و ایمنی هر چه باشد، هرگز جایگزین سازماندهی بهداشت و ایمنی مدیریت نمی‌شود. بدون نظام‌های مدیریتی کارآمد در زمینه بهداشت و ایمنی و تعهد به اولویت‌گذاری مداوم آن، نقش مشارکت کارگر به شدت محدود خواهد بود.

عوامل اصلی بهبود حفاظت فنی و بهداشت کار عبارتند از:

- چارچوب قوی قانونی
- بازرسی و نظارت موثر خارجی
- تعهد واقعی مدیریت ارشد به حفاظت فنی و بهداشت کار و رویکرد مشارکتی
- ارزیابی و نظارت شایسته خطر و مخاطرات
- نمایندگی کارگر در محل کار و حمایت اتحادیه کارگری از خارج از محیط کار

۴. الزام مدیریت به بهبود شرایط

ما به عنوان اعضای اتحادیه، تلاش می‌کنیم تضمین نماییم که کارفرمایان به طور کارآمد بهداشت و ایمنی کار را مدیریت می‌کنند. همانطور که دیدیم، گاه مدیران به انجام این کار اکراره دارند، تمایل ندارند یا قادر به انجام آن نیستند. اغلب مدیریت می‌گوید که مشکل جدی وجود ندارد، یا می‌گوید پول هنگفت، زمان زیاد و زحمت بسیاری برای پیشگیری از حوادث باید صرف شود.

در این بخش، به برخی روش‌ها می‌پردازیم که اتحادیه می‌تواند با کمک آنها مدیر را به آنچه می‌تواند انجام دهد مجاب نماید. پس از آن برخی جنبه‌های مدیریت بهداشت و ایمنی را بررسی می‌کنیم.

چک لیست الزام مدیریت به اقدام

در فعالیت قبلی، راه‌های متعددی را برای الزام مدیریت به اقدام لازم بحث نمودیم. نظرات خود را به چک لیست زیر اضافه کنید:

- طرح موضوعات با مدیریت به صورت کتبی، حصول اطمینان از اینکه از حمایت کارگران و اعضای اتحادیه برخوردار هستید، و در نظر گرفتن محدوده زمانی مشخص و توافق شده
- اگر مدیر مشکل را حل نکرد، با مدیر ارشدتر از او وارد مذاکره شوید
- پرونده را آماده کنید و با مدیریت به طور جدی مذاکره نمایید
- از رویه‌های حفاظت فنی خاص که سریعاً به مشکلات ایمنی می‌پردازد استفاده نمایید
- از رعایت محدودیت‌های زمانی اطمینان حاصل نمایید
- از روش رسیدگی به شکایات و حل اختلاف استفاده کنید
- در مواردی که نقض آشکار قانون مشاهده می‌شود یا خطر جدی و مشهود وجود دارد، دعوت از بازرسان دولتی حفاظت فنی و بهداشت را مد نظر داشته باشید
- هرگاه حل و فصل معضلات بهداشت و ایمنی دشوار است، از کمیته‌های مشترک بهداشت و ایمنی برای برجسته نمودن بخش‌های مختلف محل کار استفاده کنید
- در خصوص توافقنامه‌های چانه‌زنی جمعی با موضوع بهداشت و ایمنی کار مذاکره نمایید
- اطمینان حاصل نمایید که سایر مقامات اتحادیه در جریان امور هستند و در صورت لزوم از شما حمایت خواهند نمود

اکنون اندکی دقیق‌تر به توافقنامه‌های چانه‌زنی جمعی و کمیته‌های ایمنی می‌پردازیم.

توافقنامه‌های چانه‌زنی جمعی در مبحث بهداشت و ایمنی

استانداردهای قانونی در خصوص بهداشت و ایمنی کار اغلب بسیار ضعیف هستند. حتی در مواردی که قوانین نوشته شده و خوبی وجود دارد، الزام به اجرای آن خود یک معضل بزرگ است.

ما می‌توانیم و باید برای قوانین پیشرفته بهداشت و ایمنی مبارزه کنیم و کمپین به راه بیندازیم. اما هنوز هم به تشکل‌های اتحادیه‌ای قوی و توافق‌نامه‌های محکم در محل کار نیاز داریم. هم اکنون، به توافقنامه‌های چانه‌زنی جمعی اهمیت و اعتبار بسیار اندکی داده می‌شود. در مواردی که بندهایی با موضوع بهداشت و ایمنی در توافق‌نامه‌های چانه‌زنی جمعی وجود دارد، تاکید بر تجهیزات حفاظت شخصی و غرامت قرار گرفته است. درحالی که یک توافق‌نامه چانه‌زنی جمعی فراگیرتر و تفصیلی‌تر می‌تواند به تحقق بسیاری از اهداف در محل کار کمک کند.

یک توافق‌نامه چانه‌زنی جمعی در مبحث حفاظت فنی و بهداشت کار می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- تشکیل کمیته‌های حفاظت فنی (شامل ترکیب، اختیارات و وظایف آنها)
- حقوق و شرح وظایف نماینده بهداشت و ایمنی شامل تسهیلاتی که واجد شرایط آن است
- حقوق نسبت به اطلاعات خاص و آموزش برای کارگران
- حقوق نسبت به بازرسی محل کار و مشورت با کارگران
- حقوق همه کارگران برای نپذیرفتن کارهای خطرناک
- حق نماینده حفاظت فنی برای توقف فعالیت در صورت خطر قریب‌الوقوع
- مشاوره با بازرسان دولتی کارخانه و مقامات رسمی اتحادیه
- وقت آزاد برای نمایندگان جهت شرکت در دوره آموزشی و دیگر وظایف اتحادیه
- سیاست حفاظت فنی
- سیستم‌های ایمنی کار
- توافق قبلی در زمینه تغییرات کار و معرفی مواد و تجهیزات جدید
- خدمات بهداشت کار
- رویه‌های خاص ایمنی برای حل مشکلات

مدیریت بهداشت و ایمنی

مسئولیت‌های مدیریت

مسئولیت‌های مدیریت در مقاله‌نامه‌های بین‌المللی (نظیر مقاله‌نامه شماره ۱۶۷) و قوانین ملی در خصوص بهداشت و ایمنی کار آمده است.

این مسئولیت‌ها شامل موارد زیر می‌شود:

- رعایت قوانین ملی
- ارتقا و حفظ شرایط و فرآیندهای کار ایمن
- تامین تسهیلات کافی
- ارائه آموزش و دستورالعمل
- ارائه اطلاعات در زمینه کار، سیستم‌ها و فرآیندها
- تشویق و همکاری با نمایندگان اتحادیه، کمیته‌های ایمنی و بازرسان دولتی
- تامین البسه و مواد محافظ در مواردی که خطرات را نمی‌توان حذف نمود
- نصب وسایل ایمنی
- اقدام فوری در مواقع خطرات قریب‌الوقوع گزارش شده

- حمایت از مشارکت و حضور همه کارکنان و مدیران

عناصر اصلی مدیریت بهداشت و ایمنی موفق به شرح زیر است:

تدوین سیاست‌ها

مدیریت کارآمد بهداشت و ایمنی نیازمند یک سیاست جامع حفاظت فنی و بهداشت است که در آن مقاصد کلی، رویکردها و اهداف یک سازمان ارائه می‌شود.

سازماندهی

سازماندهی عبارت است از فرآیند طراحی و ایجاد مسئولیت‌های مدیران و افراد، بدین معنی که ساختارهای لازم برای مدیریت کارآمد و موثر بهداشت و ایمنی فراهم می‌شود. مدیریت باید قادر به ایجاد فرهنگ و فضایی باشد که در آن مشارکت و تعهد کارمند در تمامی سطوح ترویج می‌شود.

برنامه ریزی و اجرا

لازمه اجرای موثر هر سیاستی، برنامه‌ریزی است. برنامه‌ریزی از اجزاء زیر تشکیل می‌شود:

- تعیین اهداف مشخص
- تدوین و حفظ استانداردهای عملکرد و نظارت بر سیستم‌ها
- تبیین، تدوین و تداوم سیاست‌ها
- در نظر داشتن موضوع بهداشت و ایمنی در کلیه تصمیم‌گیری‌های کار

کارفرمایان باید به عنوان بخشی از برنامه‌ریزی و اجرا:

- خطرات را شناسایی کنند
- خطرات را ارزیابی کنند
- مراحل لازم برای رفع موثر یا کاهش خطرات را شناسایی کنند
- عملکرد را پایش کنند

اندازه‌گیری عملکرد

حفظ و بهبود عملکرد برابر طرح‌ها و استانداردهای از پیش تعیین شده به بهبود مستمر مدیریت می‌انجامد.

ممیزی و مرور عملکرد

اینگونه فعالیت‌ها مدیریت را به ارزیابی عملکرد و اتخاذ اقدامات شایسته برای توسعه هر چه بیشتر سیاست‌های بهداشت و ایمنی قادر می‌سازد.

سیاست مدیریت

سیاست ایمنی باید:

- مکتوب باشد
- مرتبا بازبینی شود
- به طور مناسب با کارگران در میان گذارده شود
- روش‌های اجرایی نمودن سیاست‌ها در آن شرح داده شود

سیاست ایمنی باید:

- خطرات را شناسایی کند
- خطرات را ارزیابی کند
- استانداردها را تعیین کند
- تعهد مدیریت نسبت به اجرای فعالانه آنها را نشان دهد
- ساختارهای مورد نظر برای تحقق اهداف را ترسیم نماید
- رویه‌های مشخص در مورد خطرات جدی و قریب‌الوقوع در کار را تدوین نماید
- اطلاعات جامع و مرتبط بهداشت و ایمنی را به کارگران ارائه نماید

مدیریت می‌تواند از طرق زیر عملکرد خود را در بحث حفاظت فنی و بهداشت کار بهبود بخشد:

- انجام بازرسی‌های منظم
- استقرار رویه‌های لازم
- انجام پایش و ارزیابی منظم
- ترویج فعالیت‌های آموزش بهداشت و ایمنی
- تحقیق و تفحص بلادرنگ خطرات و حوادث
- نظارت/پیشگیری فعال، و تعیین مجازات‌هایی برای تخلفات
- تبلیغ و کمپین در مورد بهداشت و ایمنی در کار
- تخصیص بودجه کافی
- پرداخت زودهنگام غرامت
- مشاوره منظم با نمایندگان حفاظت فنی